

Emma's winterpaleis wordt museum

Na een langdurige, ingrijpende en toch zuinige verbouwing wordt dinsdag het museum Paleis Lange Voorhout officieel geopend. Den Haag is weer een museum rijker, en een paleis armer.

DOOR TRUDY VAN DER WEES

Den Haag — Het is niet de bedoeling dat allerlei Oranje-liefhebbers een kijkje komen nemen in het gerestaureerde Museum Lange Voorhout. Oranjeklanten zijn uiteraard van harte welkom, maar ze moeten niet verwachten dat er nog iets in het paleisje herinnert aan Koningin Emma, die er van 1901 tot 1934 domicilie hield. Relikwieën, tot en met het koninklijk bad, zijn zorgvuldig verwijderd. Een museum voor (moderne) kunst, dat moet het worden. Prinses Margriet verricht dinsdag 27 oktober de officiële opening. De tentoonstelling die dan van start gaat, is getiteld 'Het Interieur' en omvat een collectie werken uit diverse stijlen: het maniërisme, het neo-classicisme en kunst rond 1900.

De expositie is samengesteld door Rudi Fuchs, directeur van het Haags Gemeentemuseum, dat het Museum Paleis Lange Voorhout in beheer heeft gekregen en verantwoordelijk is gesteld voor de programmering. Het Museum Paleis Lange Voorhout valt haast niet op tussen de dromerige herenhuizen aan het Voorhout. Alleen het frêle balconnetje, waarop de koninklijke familie het volk placht toe te wuiven na afloop van Prinsjesdag, verraadt het blauwe bloed dat door de aderen stroomt. Schilders, timmerlieden en ander voetvolk lopen af en aan. De straat voor het paleis ligt open. „Een cadeautje van de gemeente”, verklaart John Sillevis, conservator van het Gemeentemuseum. „Heel aardig natuurlijk, maar het komt ons op dit moment een beetje belabberd uit”. Enfin, een gegeven paard mag je niet in de bek

kijken, dus baggert men zonder morren met de kunstwerken door het zand.

Artificieel

Sillevis is nauw betrokken bij de inrichting van het paleisje. Bij afwezigheid van Fuchs, die veel in het buitenland verkeert, was hij degene die er de laatste weken voor moest zorgen dat alles op z'n plek kwam te staan, en dat het museum dinsdag ook inderdaad kan worden geopend. Hij volgt daarin uiteraard de ideeën van zijn directeur. „Fuchs heeft zich laten inspireren door het interieur van het paleis”, zegt hij. „Rond 1900 beleefde de artificiële kunst zijn hoogepunt. Wat hier in de openingstentoonstelling staat, is eveneens kunstmatige kunst, in die zin dat de kunstenaar de kunstvoorwerpen vervormt, naar zijn hand zet”.

Zo kan het publiek straks in één en hetzelfde gebouw kijken naar romantische meesterwerken van Duitse schilders als Carus, Von Marées en Feuerbach en het rauwe, eerlijke expressionisme in de werken van Ensor, Permeke, Kruidier, Lüpertz en Rainer.

En of dat nog niet genoeg is prijken aan de wanden en plafonds romantische schilderijen, waarvan een deel afkomstig is uit het huis Fagel aan het Noordeinde, dat vroeger eigendom was van de koninklijke familie. Deze schilderijen horen bij de inventaris van het paleis. Het paleis omvat zestien expositieruimtes. Elke kamer heeft zijn eigen kleur, die is vastgesteld door ontwerper Walter Nikkels, die ook de typografische vormgeving van het museum verzorgt.

Eenheid

Door het gehele museum ligt een speciaal ontworpen parketvloer van de Amerikaanse kunstenaar Donald Judd. „Hij heeft per etage, en dus niet per kamer, het ontwerp bepaald”, wijst Sillevis. „Je ziet dus ook dat in het parket aangebrachte lijnen doorlopen van de ene in de andere kamer”. Daardoor ontstaat een zekere eenheid

tussen de expositieruimtes.

Voor de wisseltentoonstellingen in het museum wordt gebruik gemaakt van bruiklenen uit privé-verzamelingen en openbare collecties uit heel Europa. Voor de inrichting van enkele vitrines wordt geput uit het eigen depot van het Haags Gemeentemuseum. Toch mag het paleis niet worden beschouwd als een dependance van het gemeentemuseum, vindt Sillevis. „Het museum krijgt een heel eigen stijl en inrichting, en wordt zeker niet alleen maar gebruikt om te exposeren wat men in het gemeentemuseum niet kwijt kan”.

Winterpaleis

Bij binnenkomst van het paleis komt men in een centrale hal. Daaromheen zijn diverse kamers gelegen, elk met een eigen stijl. Een lichtkoepel zorgt ervoor dat er toch nog enig daglicht binnenvalt. Het pand oogt niet ontzettend groot. De kamers zijn intiem, met open haarden en grote spiegels. „Ik kan me best voorstellen dat Emma hier in de wintermaanden graag was. In veel paleizen voel je je verloren in de grote zalen. Dit paleis heeft sfeer”.

Het Paleis Lange Voorhout werd in 1760-1764 gebouwd door Pieter de Swart, de huisarchitect van stadhouder Willem IV. Hij ontwierp ook de Koninklijke Schouwburg. Het gebouw aan het Voorhout moest dienen als woonhuis voor Anthony Patras, afgevaardigde van Friesland in de Staten-Generaal.

Later werd het patriciërshuis eigendom van de bankier Archibald Hope, die het in 1811 ter beschikking stelde aan keizer Napoleon en zijn vrouw Marie-Louise, tijdens hun bezoek aan Den Haag. In 1845 kocht Prins Hendrik, een zoon van koning Willem II, het pand waarmee het de status van paleis kreeg. Na 1934 was het in gebruik als werkpaleis, officiële ontvangsten en als vast vertrekpunt voor de gouden koets op Prinsjesdag. In 1984 kwam daar een einde aan, toen paleis Noordeinde in gebruik werd genomen.

Standen

„Kijk”, wijst Sillevis. „Dit is eigenlijk de ontvangthal”. Deze ruimte, en de verdieping daarboven, is gereserveerd voor sculpturen. Zowel beeldhouwers uit vroeger eeuwen (Canova, Scheffauer), de klassieke moderne kunst (Degas, Minne en Rodin) als de hedendaagse kunstenaars (Byars, Flanagan, Penck) zijn vertegenwoordigd. Nog een trap op en men komt op de tweede verdieping met tekeningen van Penck en grafiek van Judd. De geur van boenwas prikkelt de neus. De trap is net gedaan en oogt verwaarloosd. Sillevis: „Je ziet aan de indeling van het paleis hoe het in die tijd was gesteld met rangen en standen. De benedenverdieping, de bel-etage, was bestemd voor officiële ontvangsten. Op de verdieping daarboven bevonden zich de woonvertrekken van Emma en daarboven waren de kamers van de hofdames en — nog hoger, en kleiner — het personeel”.

Upstairs, downstairs aan het Voorhout. „Emma was heel strikt in die scheiding”, weet Sillevis. „Ik kan me dat ook wel voorstellen. Overal om haar heen zag ze vorstenhuizen instorten. De enige manier om het koninklijke imago in stand te houden was orde en regelmaat. Daarbij speelde natuurlijk ook haar Duitse 'gründliche' achtergrond een rol”.